

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 23. märts 2022
(OR. en)

7426/22
ADD 1

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAFA 36
DEVGEN 54

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	23. märts 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2
Teema:	LISAD järgmise dokumendi juurde: KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmise

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2.

Lisatud: COM(2022) 133 final - ANNEXES 1 to 2

Brüssel, 23.3.2022
COM(2022) 133 final

ANNEXES 1 to 2

LISAD

järgmise dokumendi juurde:

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmine

1. LISA

ÜLEILMNE TOIDUGA KINDLUSTATUS JA ELI TOIDUTARNEAHHEL

Olukord ELis

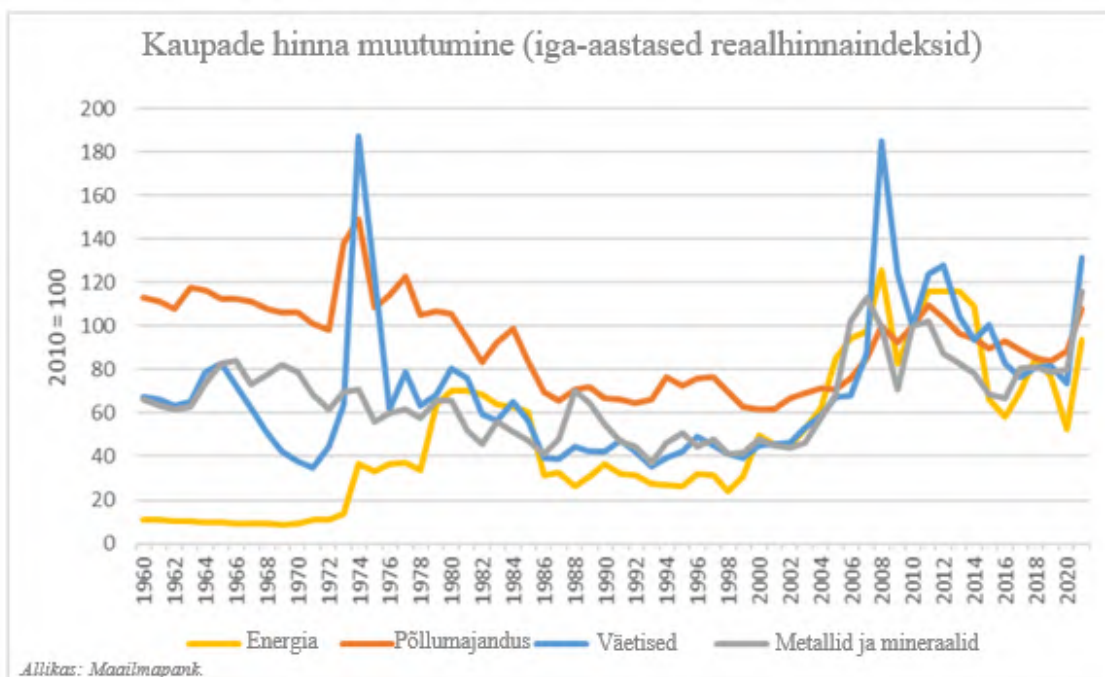
EL on põhitoiduainete puhul suures osas isemajandav. EL on peamine nisu- ja odraeksportija ning katab suuresti muude põhikultuuride, nagu maisi või suhkru tarbimise. Samuti on EL suurel määral isemajandav ka loomsete saaduste, st nii piimakuu ka lihatoodete (v.a lamba- ja kitseliha), mereandide, puu- ja köögiviljade (virsikud, nektariinid, õunad, tomatid, apelsinid) puhul.

Mõne konkreetse toote puhul on EL siiski oluline netoimportija. Mõnel juhul on imporditavaid tooteid keeruline asendada, olgu siis tegemist mahu, impordiallikate, kvaliteedi või kuludega. Nii on see troopiliste toodete (troopilised puuviljad, kohv, kakao), kalandustoodete, sööda ja mitmesuguste selliste söödalisandite puhul nagu vitamiinid ja aminohapped, mis on olulised loomasööda või toidu tootmisel. Aastatel 2021–2022 on 22 % söödavalkudest pärit väljastpoolt ELi, kuid õliseemnejahu¹ (peamiselt soja) puhul ulatub see näitaja 75 %-ni.

Üleilmse kaupade hinnatõusu mõju

Praegune **üldine kaupade hinnatõus** on sarnane 2008. aasta toidukaupade buumiga, kuna kõik kaupade hinnad on kõrged, need liiguvad ühetaoliselt ja on väga kõikumad. Nagu tol ajal, nii on ka praegu põllumajandustoodete sisendihindade tõus tihedalt seotud toiduainete hinnatõusuga ning näitab jällegi, milliste kitsaskohtade ja viivitustega peavad tootjad toime tulema hinnatõusu ülekandumisel toidutarneahelas, mis põhjustab samas toiduainete hindade olulist tõusu.

Joonis 1. Kaupade hinna muutumine

¹ ELi valgurikka sööda bilanss, DG AGRI.

Nende kahe perioodi vahel on siiski mõned suured erinevused. **Peamiste põllumajanduskaupade suhtelised laovarud on praegu suuremad.** Kuigi peamiste põhitoidukaupade varud on viimase nelja aasta jooksul veidi vähenenud, ei ole varude ja kasutamise suhe kaugeltki 2008.–2010. aasta hinnatõusule eelnenud taseme lähedal, isegi kui võtta arvesse, et Ukraina ja Venemaa ei varusta sel turustusaastal turge täielikult.

Kaubaturgude reguleerimine ja läbipaistvus on märkimisväärselt paranenud alates 2008. aasta teatisest toiduainete hindade kohta Euroopas², mis koostati pärast 2007.–2008. aasta toiduainete hinnatõusu. Tol korral soovitas komisjon **parandada toiduainete tarneahela konkurentsivõimet**, jõustada jõuliselt konkurentsi- ja tarbijakaitse eeskirju, vaadata läbi ja vajaduse korral **täiustada toiduainete tarneahela toimimist käsitlevaid õigusakte**, parandada tarbijate teavitamist ning takistada spekulierimist põllumajanduskaupade ja tuletisinstrumentide turgudel. Kõikide nende soovitude põhjal on koostatud seadusandlikud ja poliitikameetmed (vt 2. lisa), mis on tugev lähtepunkt, et praeguste katsumustega toime tulla.

Kõrgete energiahindade mõju ELi põllumajandusele ja kalandusele

Lisaks **energiahindade** tõusu otsesele mõjule mõjutab toidusektorit ka mitmete toodete ja teenustega seotud inflatsioon. EL on nii väetiste ja taimekaitsevahendite kui ka masinate ja toidu pakendimaterjalide peamine tarbija ning teda mõjutab transpordikulude kasv.

Väetisehinna tõusu mõju on olnud eriti terav. Väetised moodustavad 18 % põllukultuuride kasvatamisega tegelevate põllumajandusettevõtete sisendikuludest (2017.–2019. aasta keskmine). Maagaas on lämmastikväetiste hinna kujunemisel määrav. See moodustab 60–80 % nende väetiste tootmise muutuvatest sisendikuludest. Kõrged maagaasi hulgihinnad tähendavad kõrgeid väetisehindu (selliste lämmastikväetiste nagu karbamiidi hinnad saavutasid 2007.–2008. aasta finantskriisi ajal täheldatud tasemele sarnase rekordtaseme). Mõned ELi väetisetootjad peatasid ajutiselt tootmise, kuna energiakulud olid liiga suured. Mineraalväetiste (fosforväetise ja veelgi rohkem kaaliumväetise) hinnad on energiahindadega vähem seotud, kuid need on samuti surve all Venemaa ja Valgevene osakaalu tõttu ülemaailmses tootmises.

Kuigi EL impordib Venemaalt 3 miljardi euro väärtuses väetisi, on sõltuvus lämmastikväetiste impordist endiselt piiratud, kuna üle 90 % ELi tarbitavast lämmastikväetisest pärineb ELi omamaisest tööstusest. Tööstus sõltub aga suurel määral Vene päritolu gaasist.

Kalandussektorit mõjutab tugevalt ka laevakütuse hinnatõus. Laevakütuse hind on praegu viimase kahe aastakümne arvestuses rekordiliselt kõrge – see on tõusnud 100 % võrreldes 2021. aasta keskmise hinnaga. Kui kütusehinnad püsivad sellel tasemel, siis enamik ELi laevastikusegmente jääb allapoole oma tasuvuslääve ega kata oma tegevuskulusid. Elektrikulude suurenemine on suur probleem **vesiviljelussektoris** (vee pumpamine ja ringlus) ja töötlevas sektoris (tootmisliinid ning ladustamis-/külmutusrajatised).

Põllumajandusettevõtete sissetuleku olukord

² KOM(2008) 821 (lõplik).

Tänu ELi põllumajanduse heale tootmistasemele ja hindadele suurenes ELi põllumajandusettevõtete sissetulek töötaja kohta 2021. aastal võrreldes 2017.–2019. aasta keskmisega. **Sisendikulude väga suur kasv** avaldab survet marginaalidele, eriti kariloomade (eelkõige sealiha) ja vesiviljelustootjate puhul, kes seisavad juba praegu silmitsi palju suuremate söödakuludega. **Seega väheneb 2022. ja 2023. aastal arvatavasti põllumajandusettevõtete keskmine sissetulek töötaja kohta**, nullides 2020. ja 2021. aastal tehtud edusammud, kusjuures loomakasvatajate puhul on see langus tõsisem.

Logistika- ja muude sisenditega seotud kulude suurenemine

Toiduainete tootjad, kauplejad ja jaemüüjad peavad toime tulema suuremate transpordi- ja logistikakuludega (vedu mahtlastina, konteineris või lennukiga). COVIDi tagajärjed ja sellele järgnenud jõuline majanduse taastumine pärssisid merekaubaveo läbilaskevõimet. Kuna Mustal merel esineb ikka veel häireid, on merekaubavedu veelgi suurema surve all. Ka muude sisendite kulud suurenevad: nii on see näiteks pakendamiskulude puhul (puitkonteinerid +37 %, paber ja paberimass +26 %, plastik +13 %)³. Oma rolli mängivad ka tööjõupuudus ja raskused töötajate värbamisel ELi toiduainetööstuses (vabade ametikohtade määr +62 %).

Toiduainete hindade tõus ELis

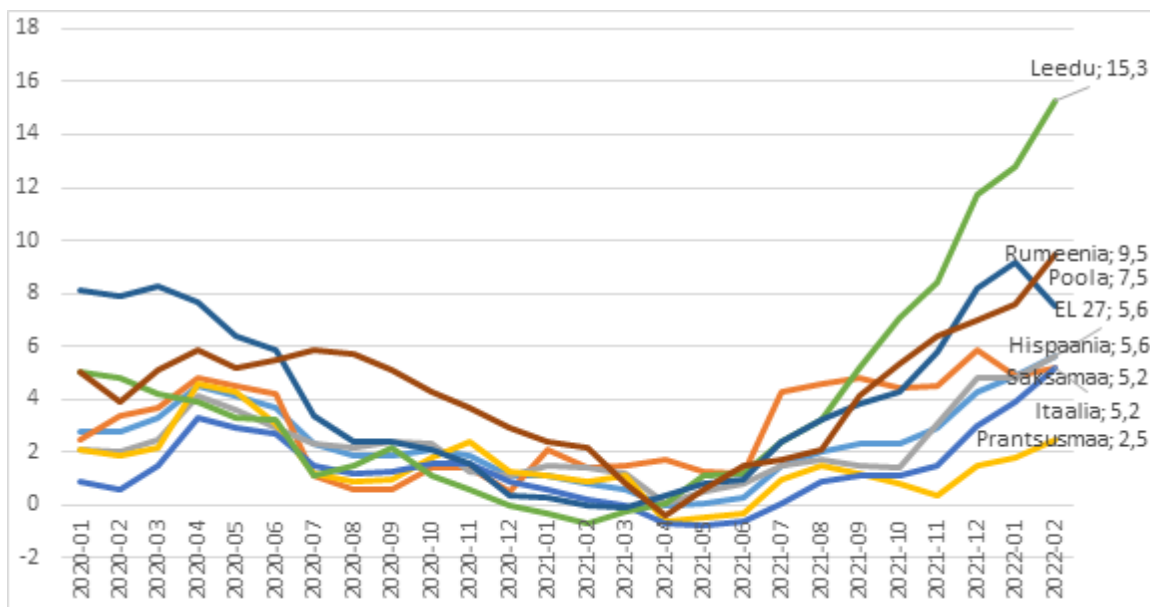
Peale selle on **toidu tarbijahinnad** alates 2021. aasta suvest tõusnud, jõudes 2022. aasta veebruaris 5,6 %-ni aastas, mis on kõrgeim määr alates COVID-19 pandeemia algusest. Toit on üldise inflatsioonimäära (THHI⁴) oluline komponent, mille osakaal EL 27-s on keskmiselt 16 %, millele võib lisada veel 6 % toidlustussektori puhul. Võrdluseks võib öelda, et eluaseme ja transpordi energiakulud moodustavad 10 % kodumajapidamiste keskmisest ostukorvist.

See mõjutab liikmesriike erinevalt, sõltuvalt nende majandusolukorrast, toiduainete tarneahela struktuurist ja riigisisestest tarbijanõudluse muustritest.

Joonis 2. Toiduainehindade inflatsioon liikmesriikide kaupa

³ <https://www.fooddrinkeurope.eu/wp-content/uploads/2022/03/Economic-Bulletin-on-Input-Costs-NovDec-2021-FINAL-public-version.pdf>

⁴ Tarbijahindade harmoneeritud indeks.

Allikas: [Eurostat](#) (valitud liikmesriigid).

Ukraina, Venemaa ja üleilmne toiduga kindlustatus

Venemaa sissetung Ukrainasse lisandus niigi pingelises olukorras olevatele (energia) kaubaturgudele ja inflatsioonisurvele⁵. Lisaks mõjutab see üleilmset toiduga kindlustatust: **Ukrainal ja Venemaal** on maailma teravilja- ja õliseemneturul oluline roll. Ukraina turuosa on 10 % maailma nisukaubandusest, 13 % odrakaubandusest ja 15 % maisikaubandusest ning ta on kõige olulisem osaline päevalilleõliturul (üle 50 % selle toote kaubandusest maailmas). Venemaa puhul on need näitajad vastavalt 24 % (nisu), 14 % (oder) ja 23 % (päevalilleõli). Venemaa on ka suurim valge lihaga kala eksportija, eelkõige töötleva tööstuse jaoks eksporditava vaikse ookeani mintai puhul (16 % pakkumisest).

Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida riigid impordivad üle 50 % teraviljast Ukrainast ja Venemaalt. Ida-Aafrika riigid impordivad 72 % oma teraviljast Venemaalt ja 18 % Ukrainast. Ukraina on ka oluline (sööda)maisi tarnija Euroopa Liidule ja Hiinale.

Ukraina on ELi suuruselt neljas toiduainete tarnija ning peamine teravilja (52 % ELi maisi- ja 19 % pehme nisu impordist), taimeõlide (23 % ELi impordist) ja õliseemnete (22 % ELi impordist ja rapsiseemnete puhul 72 % ELi impordist) tarnija. Venemaa ekspordib ELi vähem.

Arvestades Ukraina osakaalu rahvusvahelises kaubanduses, avaldavad Ukraina põllumajandusliku tootmise ja logistika häired koos veo- ja kindlustuskulude suurenemisega suurt **mõju maailmaturgudele** ning seega ka teraviljahindadele. Konflikti algusest saadik on teravilja maailmaturu hinnad juba järsult tõusnud ning need on kõrgemad kui 2007.–2008. aasta hinnad. Selline olukord ei sea ohtu mitte ainult

⁵ Põhjalik analüüs on esitatud ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni 11. märtsi 2022. aasta teabekirjas „The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict“, <https://www.fao.org/3/cb9013en/cb9013en.pdf>, ja artiklis „The Ukraine Conflict and Global Food Price Scares“, R. Vos, J. Glauber, M. Hernandez ja D. Laborde, 1. märts 2022, <https://www.foodsecurityportal.org/node/1921>.

Ukraina elanikkonna toiduga varustamist, vaid ka nende ELi-väliste riikide toiduga kindlustatust, kes sõltuvad kaubast, mis imporditakse Ukrainast.

Ukraina põllumajandusliku tootmise potentsiaali mõjutab tugevalt Venemaa sissetung riiki. Lisaks kaotatud inimestele, hävingule ja sõjaga seotud ohtudele on puudus tööjõust põllumajandusettevõtetes ja põldudel, sealhulgas Ukraina naabriks olevates liikmesriikides. Olulisi sisendeid napib ning neid on raske või võimatu hankida. Ukrainas on otsustava tähtsusega see, kas 2022. aastal suudetakse teha ära kevadkülv ning koristada nii suvi- kui ka talivili. Sõja mõju kestab tõenäoliselt mitu aastat ning seda eelkõige sõjakahjustuste tõttu taristule ja logistikarajatistele. Kuigi Venemaal ei kahjusta sõda tootmist, on endiselt ebaselge, kas Venemaa suudab suuri koguseid Musta mere kaudu eksportida.

Toiduga kindlustatus üleilmses kontekstis

Toiduga kindlustatus on meie planeedil jätkuvalt üha suurem mure. ÜRO on rõhutanud, et kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine kujutavad endast suurimat üleilmset ohtu toiduga kindlustatusele⁶. ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) teatel kannatab 811 miljonit inimest endiselt kroonilise alatoitluse all ning nende tegurite kombinatsioon muudab edusammud kestliku arengu eesmärgi nr 2 (kaotada nälg) saavutamisel keeruliseks. Kliimamuutused halvendavad eeldatavasti olukorda, kui puuduvad tõhusad leevendamise- ja kohanemismeetmed. Toiduainete hinnatõus mõjutab vahetult inimesi nii arenguriikides kui ka vähim arenenud riikides, kes sõltuvad toiduainete sisseostmisest. **FAO toiduainete hinnaindeks**, mis jälgib rahvusvaheliste kaubahindade igakuist muutumist, **näitab, et olukord on üha keerulisem**: 2022. aasta veebruaris oli see keskmiselt 140,7 punkti, mis on **kõigi aegade kõrgeim näitaja** (3,1 punkti rohkem kui eelmine, 2011. aasta veebruari kõrgeim näitaja).

Kuigi Ukraina ja Venemaa nisu peamistel ostjatel on väidetavalt mõne kuu varud olemas, **annab hinnatõus juba tunda** sellistes ebakindlas olukorras olevates riikides nagu Süüria ja Liibanon ning Alžeeria.

2021. aastal saavutas üleilmne toiduga kindlustamatus enneolematu taseme – üle 161 miljoni inimese vajas kiiret toiduabi ja peaaegu 0,6 miljonit inimest elas näljahädalaadsetes tingimustes. Olukord võib veelgi halveneda, kui toiduainete hinnad jätkuvalt tõusevad.

⁶ <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/chapter-5/>, <https://www.fao.org/documents/card/en/c/ca3129en/>.

2. LISA

JÄRELMEETMED, MIS ON SEOTUD KOMISJONI 2008. AASTA TEATISEGA EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE „TOIDUAINETE HINNAD EUROOPAS“ (KOM(2008) 821 (LÕPLIK))

2008. aasta teatises esitatud soovitused	Järeelmeetmed
<p>Edendada toiduainete tarneahela konkurentsivõimet</p>	<p>Järjestikused ÜPP reformid (2008, 2013, 2021)</p> <p>Toiduainete tarneahela toimimise parandamist käsitlev kõrgetasemeline foorum (2010–2019)</p> <p>Vabakaubanduslepingud (nt Jaapan, Vietnam, Singapur, Kanada, Mehhiko, SADC majanduspartnerluslepingu riigid), mille tulemusel avatakse turg ja vähendatakse mittetariifseid tõkkeid toiduainete ekspordile</p> <p>Turujärelevalve ja ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühma loomine</p> <p>Programm „InvestEU“: põllumajandusliku toidutööstuse VKEde toetamine Euroopa ettevõtlusvõrgustiku (EEN) ja rahastamisele juurdepääsu abil</p> <p>ELi partnerlus oskuste arendamiseks põllumajanduslikus toidutööstuses</p> <p>Toidusektori vastutustundlike ettevõtlus- ja turundustavade ELi tegevusjuhend</p>
<p>Tagada, et Euroopa Komisjon ning riiklikud konkurentsi- ja tarbijakaitseasutused jõustaksid toiduainete turgudel jõuliselt ja järjekindlalt konkurentsi- ja tarbijakaitse eeskirju</p>	<p>Komisjon on mitmel juhul sekkunud ja kohaldanud sanktsioone paralleelkaubanduse piirangutele toiduturgudel.</p> <p>Komisjon ja liikmesriikide konkurentsiasutused peatasid mitmed toiduainetega seotud riiklikud protektsionistlikud algatused.</p> <p>Komisjon on heaks kiitnud mõned ühinemised põllumajanduslike sisendite (nt taimekaitsevahendid) ning teatavate toiduainete ja jookide (nt piimatooted ja õlu) puhul, tingimusel et kohaldatakse meetmeid, millega kaitstakse hinnakonkurentsi, valikuvõimalusi ja innovatsiooni.</p> <p>Komisjoni põhjalik uuring tänapäevase jaemüügisektori kontsentreerumise kohta ning</p>

	<p>selle kohta, kuidas arenesid aastatel 2004–2012 tarbijatele poeriiulitel pakutavad valikud ja uuendused.ⁱ</p>
<p>Vaadata liikmesriigi ja/või ELi tasandil läbi õigusnormid, mille puhul on tehtud kindlaks, et need võivad olla toiduainete tarneahela toimimise seisukohast probleemsed</p>	<p>Põllumajandusturgude töökonna aruanne „Improving market outcomes – enhancing the position of farmers in the supply chain“ (2016)ⁱⁱ</p> <p>Põllumajandustoodete ühise turukorralduse määruseⁱⁱⁱ konkurentsitätete selgitamine, 2018, 2021</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/633, mis käsitleb põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjatevahelistes suhetes esinevaid ebaausaid kaubandustavasid.</p> <p>Toiduohutuseeskirjade lihtsustamine, sealhulgas üldiste toidualaste õigusnormide määruse toimivuse kontroll</p>
<p>Pakkuda tarbijatele, ametiasutustele ja turuosalistele põhjalikumad teavet, kehtestades toiduainete hindade ja tarneahela üleeuroopalise pideva järelevalve</p>	<p>Kuue põllumajandusturu vaatlusrühma^{iv} ja andmeportaali AGRIFOOD loomine</p> <p>Regulaarse lühiajalise väljavaate^v avaldamine</p> <p>Eurostati toiduainehindade jälgimise vahendi^{vi} loomine</p> <p>Põllumajandustoodete turu läbipaistvust käsitlevad parandatud sätted (komisjoni määrus (EL) 2019/1746; põllumajandustoodete ühise turukorralduse määruse¹ 2021. aasta muudatused)</p> <p>Rahvusvahelise põllumajandusturu infosüsteemi (AMIS, vt 3. jaotis) loomine: Eurostati andmed toiduainete hindade kohta</p>
<p>Vaadata läbi meetmed, mille eesmärk on takistada spekuleerimist, mis kahjustab äriettevõtjate tegevust põllumajanduskaupade turgudel</p>	<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, millega tugevdatakse investorite kaitset ning parandatakse finantsturgude toimimist, et muuta need tõhusamaks, vastupidavamaks ja läbipaistvamaks.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2021/338, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL, et aidata kaasa COVID-19 kriisist taastumisele.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr</p>

	<p>596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta, mida kohaldatakse paljude börsiväliste tuletisinstrumentide, sealhulgas teatavate kaubatuletisinstrumentide suhtes, suurendades börsiväliste kaubatuletisinstrumentide läbipaistvust.</p>
--	---

-
- i https://ec.europa.eu/competition/sectors/agriculture/retail_study_report_en.pdf.
 - ii https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/amtf-report-improving-markets-outcomes_en.pdf
 - iii Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus.
 - iv https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_et
 - v https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_et
 - vi https://ec.europa.eu/growth/sectors/food-and-drink-industry/competitiveness-european-food-industry/european-food-prices-monitoring-tool_en